

SAOPĆENJE

FIRST RELEASE

Obavezni ste da prilikom dozvoljenih radnji, u svom proizvodu ili aplikaciji navedete izvor podataka.
You are required to specify a data source when allowed in your product or application.

GODINA/YEAR XVI

SARAJEVO, 27.04.2026.

BROJ/NUMBER 03

EKONOMSKE STATISTIKE

ECONOMIC STATISTICS

Indeks proizvođačkih cijena industrije u Bosni i Hercegovini u martu 2026. godine *Producer Price Index in Bosnia and Herzegovina in March 2026*

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda (ukupno)

U martu 2026. godine u poređenju sa prethodnim mjesecom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda za ukupnu industriju su zabilježile rast nivoa za 0,3%, dok su u odnosu na isti mjesec prethodne godine zabilježile rast za 3,1%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na domaćem tržištu

U martu 2026. godine u poređenju sa prethodnim mjesecom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na domaćem tržištu su zabilježile rast nivoa za 0,7%, dok su u odnosu na isti mjesec prethodne godine zabilježile rast za 4,9%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na nedomaćem tržištu

U martu 2026. godine u poređenju sa prethodnim mjesecom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na nedomaćem tržištu su zabilježile pad nivoa za 0,2%, dok su u odnosu na isti mjesec prethodne godine zabilježile rast za 1,2%.

Agregati GIG-a

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda (ukupno)

U martu 2026. godine u poređenju sa prethodnim mjesecom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda su zabilježile rast nivoa u Energiji za 0,1%, Intermedijarnim proizvodima za 0,3%, Trajnim proizvodima za 1,9% i Netrajnim proizvodima za 0,6%, dok je pad zabilježen u Kapitalnim proizvodima za 1,4%.

U martu 2026. godine u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine proizvođačke cijene više su u Energiji za 10,1%, Intermedijarnim proizvodima za 2,0%, Kapitalnim proizvodima za 0,7%, Trajnim proizvodima za 0,2% i Netrajnim proizvodima za 3,6%.

Industrial producer prices on total market

In March 2026 as compared to previous month, Producer prices of industrial products for total industry increased by 0,3%, whilst compared to the same month of the previous year they recorded an increase by 3,1%.

Industrial producer prices on the domestic market

In March 2026 as compared to a previous month, the producer prices of industrial products at domestic market increased by 0,7%, whilst compared to the same month of the previous year they recorded an increase by 4,9%.

Industrial producer prices on the nondomestic market

In March 2026 as compared to a previous month, the producer prices of industrial products at non-domestic market decreased by 0,2%, whilst as compared to the same month of previous year they recorded an increase by 1,2%.

MIG aggregates

Producer prices of industrial products (total)

In March 2026 as compared to previous month the producer prices of industrial products increased in Energy by 0,1%, Intermediate products by 0,3%, Consumer durables by 1,9% and Consumer non-durables by 0,6%, whilst the decrease was recorded in Capital products by 1,4%

In March 2026 as compared to the same month of previous year, the price increase was recorded in Energy by 10,1%, Intermediate products by 2,0%, Capital products by 0,7%, Consumer durables by 0,2% and Consumer non-durables by 3,6%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na domaćem tržištu

U martu 2026. godine u poređenju sa prethodnim mjesecom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda su zabilježile rast nivoa u Energiji za 0,2%, Intermedijarnim proizvodima za 1,4%, Kapitalnim proizvodima za 0,8% i Netrajnim proizvodima za 0,4%.

U martu 2026. godine u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine proizvođačke cijene više su u Energiji za 9,9%, Intermedijarnim proizvodima za 2,3%, Kapitalnim proizvodima za 1,4%, Trajnim proizvodima za 1,2% i Netrajnim proizvodima za 4,2%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na nedomaćem tržištu

U martu 2026. godine u poređenju sa prethodnim mjesecom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na nedomaćem tržištu više su u Trajnim proizvodima za 2,6% i Netrajnim proizvodima za 0,9%, dok je pad zabilježen u Energiji za 0,1%, Intermedijarnim proizvodima za 0,3% i Kapitalnim proizvodima za 2,3%.

U martu 2026. godine u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine proizvođačke cijene industrijskih proizvoda porasle su u Energiji za 11,1%, Intermedijarnim proizvodima za 1,7%, Kapitalnim proizvodima za 0,4% i Netrajnim proizvodima za 2,2%.

Industrijska područja KD-a. Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda (ukupno)

U martu 2026. godine u poređenju sa prethodnim mjesecom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda su više u Prerađivačkoj industriji za 0,3% i Proizvodnji električne energije za 0,4%, dok je pad zabilježen u Vađenju ruda i kamena za 0,4%.

U poređenju sa istim mjesecom prethodne godine rast cijena je zabilježen u Vađenju ruda i kamena za 5,4%, Prerađivačkoj industriji za 1,8% i Proizvodnji električne energije za 10,3%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na domaćem tržištu

U martu 2026. godine u poređenju sa prethodnim mjesecom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda su više u Prerađivačkoj industriji za 0,9% i Proizvodnji električne energije za 0,4%, dok je pad zabilježen u Vađenju ruda i kamena za 0,4%.

U poređenju sa istim mjesecom prethodne godine rast cijena je zabilježen u Vađenju ruda i kamena za 5,6%, Prerađivačkoj industriji za 2,7% i Proizvodnji električne energije za 12,6%.

Industrial producer prices on the domestic market

In March 2026 as compared to the previous month the price increase on domestic market was recorded in Energy by 0,2%, Intermediate products by 1,4%, Capital products by 0,8% and Consumer non-durables by 0,4%.

In March 2026 as compared to the same month of the previous year, the producer prices increased in in Energy by 9,9%, Intermediate products by 2,3%, Capital products by 1,4%, Consumer durables by 1,2% and Consumer non-durables by 4,2%.

Industrial producer prices on the nondomestic market

In March 2026 as compared to previous month the price increase on nondomestic market was recorded in Consumer durables by 2,6% and Consumer non-durables by 0,9%, whilst the decrease was recorded in Energy by 0,1%, Intermediate products by 0,3% and Capital products by 2,3%.

In March 2026 as compared to the same month of the previous year, the prices increased in Energy by 11,1%, Intermediate products by 1,7%, Capital products by 0,4% and Consumer non-durables by 2,2%.

KD Industrial sections and divisions Producer prices of industrial products (total)

In March 2026 as compared to previous month the producer prices increased in Manufacturing 0,3% and Electricity by 0,4%, whilst the decrease was recorded in Mining and quarrying by 0,4%.

In March 2026 as compared to the same month of the previous year, the prices increased in Mining and quarrying by 5,4%, Manufacturing by 1,8% and Electricity by 10,3%.

Producer prices of industrial products on domestic market

In March 2026 as compared to previous month the producer prices increased in Manufacturing by 0,9% and Electricity by 0,4%, whilst the decrease was recorded in Mining and quarrying by 0,4%.

In March 2026 as compared to the same month of the previous year, the prices increased in Mining and quarrying by 5,6%, Manufacturing by 2,7% and Electricity by 12,6%.

**Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na
nedomaćem tržištu**

U martu 2026. godine u poređenju sa prethodnim mjesecom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda su zabilježile rast u Proizvodnji električne energije za 0,1%, dok je pad zabilježen u Prerađivačkoj industriji za 0,2%.

U poređenju sa istim mjesecom prethodne godine rast nivoa cijena je zabilježen u Vađenju ruda i kamena za 2,6%, Prerađivačkoj industriji za 1,3% i Proizvodnji električne energije za 2,6%.

***Producer prices of industrial products on non-domestic
market***

In March 2026 as compared to previous month the producer prices increased in Electricity by 0,1%, whilst the decrease was recorded in Manufacturing by 0,2%.

In March 2026 as compared to previous month the prices increased in in Mining and quarrying by 2,6%, Manufacturing by 1,3% and Electricity by 2,6%.

Indeks proizvođačkih cijena u Bosni i Hercegovini u martu 2026. godine
Producer Price Index in Bosnia and Herzegovina in March 2026

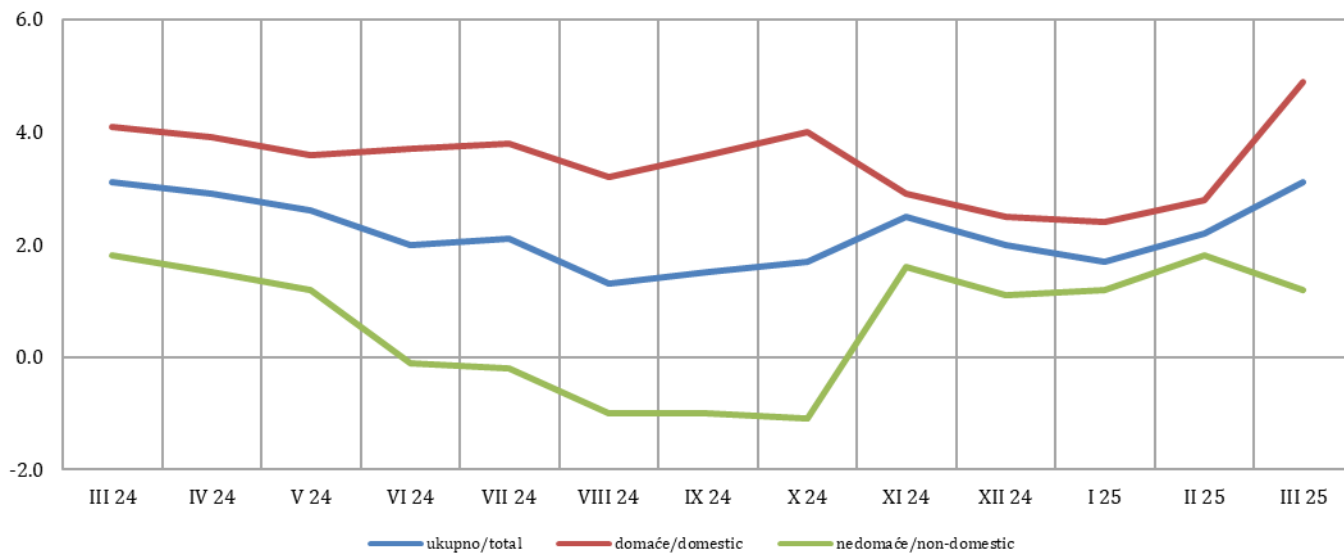
Opis prema NACE i PRODCOM-u	Domaće tržište <i>Domestic market</i>		Nedomaće tržište <i>Non-domestic market</i>		Ukupno tržište <i>Total market</i>		Description by NACE and PRODCOM
	III 2026 II 2026	III 2026 III 2025	III 2026 II 2026	III 2026 III 2025	III 2026 II 2026	III 2026 III 2025	
UKUPAN INDEKS	100.7	104.9	99.8	101.2	100.3	103.1	TOTAL INDEX
GLAVNE INDUSTRIJSKE GRUPE (GIG):							BY MAIN INDUSTRIAL GROUPS (MIG):
Energija	100.2	109.9	99.9	111.1	100.1	110.1	Energy
Intermedijarni proizvodi	101.4	102.3	99.7	101.7	100.3	102.0	Intermediate goods
Kapitalni proizvodi	100.8	101.4	97.7	100.4	98.6	100.7	Capital goods
Trajni proizvodi za široku upotrebu	100.0	101.2	102.6	100.0	101.9	100.2	Durable consumer goods
Netrajni proizvodi za široku upotrebu	100.4	104.2	100.9	102.2	100.6	103.6	Non-durable consumer goods
B Vađenje ruda i kamena	99.6	105.6	100.0	102.6	99.6	105.4	B Mining and quarrying
5 Vađenje uglja i lignita; vađenje treseta	99.5	103.2	100.0	103.3	99.5	103.2	5 Mining of coal and lignite; extraction of peat
7 Vađenje ruda metala	99.0	98.1	99.8	105.1	99.1	99.0	7 Mining of metal ores
8 Vađenje ostalih ruda i kamena	100.1	106.7	100.0	102.1	100.1	106.6	8 Other mining and quarrying
C Prerađivačka industrija	100.9	102.7	99.8	101.3	100.3	101.8	C Manufacturing
10 Proizvodnja prehrambenih	100.3	103.8	99.5	100.1	100.1	103.1	10 Manufacture of food product
11 Proizvodnja pića	100.6	102.6	99.8	100.9	100.5	102.4	11 Manufacture of beverages
13 Proizvodnja tekstila	100.0	102.2	100.0	98.6	100.0	100.3	13 Manufacture of textiles
14 Proizvodnja odjeće	100.3	103.1	100.4	107.5	100.4	106.1	14 Manufacture of wearing apparel
15 Proizvodnja kože i sličnih proizvoda	100.0	99.4	100.6	101.2	100.5	100.9	15 Manufacture of leather and similar products
16 Prerada drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim namještaja;	100.9	106.4	100.5	103.8	100.6	104.5	16 Manufacture of wood and products and wood and cork, except furniture
17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	98.9	100.2	99.8	92.1	99.4	95.3	17 Manufacture of paper and paper products
18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	100.5	98.3	–	–	100.5	98.3	18 Printing and reproduction of recorded media
19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	99.9	86.3	98.9	165.0	99.7	116.5	19 Manufacture of coke and refined petroleum products
20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	100.6	99.8	90.5	96.0	92.3	98.0	20 Manufacture of chemicals and chemical products

Opis prema NACE i PRODCOM-u	Domaće tržište Domestic market		Nedomaće tržište Non-domestic market		Ukupno tržište Total market		Description by NACE and PRODCOM
	III 2026 II 2026	III 2026 III 2025	III 2026 II 2026	III 2026 III 2025	III 2026 II 2026	III 2026 III 2025	
21 Proizvodnja osnovnih farm.proiz. i preparata	100.0	102.0	109.4	113.0	104.9	106.8	21 Manufacture of pharmaceuticals
22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	100.2	99.8	100.0	98.3	100.1	98.9	22 Manufacture of rubber and plastic products
23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	101.1	105.3	100.2	106.8	101.0	105.5	23 Manufacture of other non-mettalic mineral products
24 Proizvodnja bazičnih metala	105.9	101.5	102.3	103.7	103.1	102.8	24 Manufacture of basic metals
25 Proizvodnja proizvoda od metala, osim mašina i opreme	101.0	101.1	98.8	100.7	99.3	100.8	25 Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
26 Proizvodnja računara te elektronskih i optičkih proizvoda	100.1	103.6	102.2	100.9	100.6	103.1	26 Manufacture of computers. electronic and optical instruments
27 Proizvodnja električne opreme	102.1	105.2	102.3	109.9	102.3	109.4	27 Manufacture of electrical equipment
28 Proizvodnja električnih mašina i uređaja d.n.k.	100.0	103.3	98.7	100.6	99.0	101.2	28 Manufacture of electrical machinery and apparatus n.e.c.
29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	100.1	99.9	99.4	101.8	99.5	101.6	29 Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
30 Proizvodnja ostalih prometnih sredstava	100.0	100.0	–	–	100.0	100.0	30 Manufacture of other transport equipment
31 Proizvodnja namještaja	100.0	101.2	102.8	100.2	101.9	100.3	31 Manufacture of furniture
32 Ostala prerađivačka industrija d.n.k	100.0	102.4	100.4	94.7	100.3	96.3	32 Manufacturing n.e.c.
33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	100.0	100.9	–	–	100.0	100.9	33 Repair and installation of machines and equipment
D Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom i toplom vodom	100.4	112.6	100.1	97.4	100.4	110.3	D Electricity,gas. steam and hot water supply
35 Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom i toplom vodom	100.4	112.6	100.1	97.4	100.4	110.3	35 Electricity,gas, steam and hot water supply

d.n.k./n.e.c. - drugdje ne klasificiranih / not elsewhere classified
– nema pojave / no record

Godišnje stope promjene cijena proizvođača u BiH po tipu tržišta, mart 2025.- mart 2026.
Annual rates of change in producer prices in Bosnia and Herzegovina by type of market, March 2025 - March 2026

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Definicija indeksa proizvođačkih cijena

Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda je kratkoročni statistički indikator koji predstavlja mjeru promjena cijena proizvoda koje industrijska preduzeća proizvode i prodaju na domaćem i nedomaćem tržištu.

Namjena

Prvenstvena namjena Indeksa cijena proizvođača industrijskih proizvoda je da služi kao indikator opće inflacije. Zatim služi i kao indikator makroekonomskih performansi eskalator za prilagođavanje cijena u dugoročnim ugovorima deflator nominalnih vrijednosti outputa ili međufazne potrošnje u ostvarenom obimu proizvodnje i deflator za nominalne vrijednosti kapitalnih troškova u nacionalnim računima važan alat pri kreiranju i vođenju monetarnih i fiskalnih politika kao i za donošenje informisanih ekonomskih odluka u privatnom sektoru.

Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda u Bosni i Hercegovini

Indeks cijena proizvođača u Bosni i Hercegovini se izračunava na osnovu reprezentativne liste proizvoda i njihovih proizvođača koju čine oko 1110 proizvodnih subjekta. Svakog mjeseca se prikuplja oko 3750 cijene direktno od samih proizvođača putem jedinstvenog obrasca koji je nastao kao rezultat saradnje sa italijanskim partnerima.

Obuhvat indeksa

Osnovni kriterij pri odabiru proizvoda i usluga koji će se mjesečno posmatrati je bio kriterij proizvođača i proizvoda sa najvećom realizacijom na tržištu a prema podacima dobijenim putem godišnjeg istraživanja o industriji (IND-21). Sami proizvođači i proizvodi su odabrani od strane entitetskih Zavoda za statistiku dok su pojedinačne stavke unutar tih proizvoda odabrane od strane samih proizvođačkih preduzeća.

Snimanje cijena

Prodajna cijena proizvođača industrijskih proizvoda na domaćem tržištu je cijena po kojoj proizvođač prodaje svoje proizvode redovnim kupcima na domaćem tržištu u najvećim količinama franko utovareno na vagon (kamion) u mjestu proizvođača. U tu cijenu ulaze povrati ukoliko ih proizvođač ostvaruje a isključuju se trgovački rabati i popusti koje prodavac odobrava kupcu, PDV i akcize.

Cijena proizvođača proizvoda za nedomaće tržište je cijena na nacionalnoj granici- FOB (free on board), što znači da prodavac plaća prijevoz robe do luke isporuke i troškove utovara a kupac plaća prijevoz, osiguranje, troškove istovara te prijevoz od određene luke do krajnjeg mjesta korištenja.

NOTES ON METHODOLOGY

Definition of producer price index

Producer price index is a short-term statistical indicator that represents the measurement of change of prices of industrial products produced and sold by enterprises on domestic and non-domestic market.

Purpose

This statistical indicator serves as the measure of inflation. It can also serve as the indicator of economical performances, escalator in long-term contracts deflator for output values, intermediate consumption and capital consumption in National Accounts and as a important tool in creating monetary and fiscal politics.

Producer price index in Bosnia and Herzegovina

PPI in Bosnia and Herzegovina is calculated based on the representative list of products and it's producers making a sample of cca. 1110 producers. Each month 3750 prices are collected directly from producers through the unique questionnaire created in cooperation with Italian experts.

Coverage

The main criterion for selecting the sample of enterprises, products and services that are surveyed was the volume of production and selling on the domestic market got from the Annual survey on Industrial production (IND-21). Entities institutes of statistics have created the sample of enterprises and products and the enterprises itself have chosen the items to be priced.

Prices collection

The price that is to be collected each month on the domestic market represents a price for which producer sells his products to the regular costumers on the domestic market at maximum volume franco loaded into a wagon (truck) at the producers location. It includes reimbursements if applicable, and it excludes commercial rabattes disscounts, VAT and excises.

The producer price for non-domestic market is a price on a national border- FOB (free on board), which means that a seller pays the transport to the port, deliverance, loading costs and a buyer pays costs of transport, assurance, unloading and trasport to it's final destination.

Pomenuta cijena isključuje PDV i slične poreze direktno vezane za promet kao i sve takse i namete na proizvode i usluge koje preduzeća plaćaju dok se eventualno primljene subvencije na proizvode dodaju.

Sve cijene se prikupljaju mjesečno u periodu prikupljanja od 21. prošlog mjeseca do 20. tekućeg mjeseca. Obrazac se dostavlja proizvođačkim preduzećima koji ga popunjenog dostavljaju u centrale Entitetskih zavoda za statistiku koje vrše obradu podataka te izračunane indekse dostavljaju Agenciji za statistiku BiH radi njihova agregiranja za nivo Bosne i Hercegovine.

Ponderi

Ponderi koji se primjenjuju za izračunavanje indeksa proizvođačkih cijena predstavljaju relativno učešće odabranih proizvoda u ukupnoj vrijednosti prodaje industrijskih proizvoda na domaćem tržištu. Za ovo istraživanje primjenjuju se ponderi baziraju na podacima Godišnjeg izvještaja industrije (IND-a 21) iz 2021. godine dok se na nivou države na relativnom učešću pojedinačnog entiteta u ukupnoj prodaji iz 2021. godine. Svake godine se ponderi korigiraju kretanjem cijena iz prethodne godine.

Klasifikacija

Klasifikacija industrijskih proizvoda se bazira na Nomenklaturi industrijskih proizvoda BiH 2010. zasnovane na PRODCOM listi 2010.

Agregiranje

Pri izračunavanju indeksa proizvođačkih cijena prvo se izračunavaju elementarni indeksi na nivou proizvoda koji predstavljaju omjer cijene iz tekućeg perioda i bazne cijene (cijene iz decembra prethodne godine). Pri tome se kao mjera srednje vrijednosti koristi prosta geometrijska sredina. Iz elementarnih indeksa se računaju agregatni indeksi klasa, područja, podpodručja i ukupan indeks korištenjem Laspayres-ove formule za ponderiranu aritmetičku sredinu.

This price exclude VAT and similar taxes directly affecting turnover and all taxes and fees on products and services that enterprises pay. The subventions received are added.

All the data should be submitted to the Entities institutes each month for the period from 21th of the previous to the 20th of current month. The Entities Institutes completes the data entry process and calculates the PPI for the level of Entity and forward the indices to the Agency for statistics of B&H that calculates the index for the state level.

Weights

Weights applied for the calculation of producer price index represent the relative share of selected products in the total value of sales of industrial products on the domestic market. Weights are based on the results of the Annual Survey on Industrial production (IND-21) for the year 2021 but for the state level the weights are based on the relative share of each Entity in the total production also from the year 2021. Each year the weights are price updated.

Classification

Classification of industrial products is based on the Nomenclature of Industrial Products in B&H 2010 based on the PRODCOM List 2010.

Aggregation

The first step in calculation of PPI is the calculation of elementary indices at the level of each products, that is the ratio between the current month price and the base price (from December of the previous year). After that the simple geometric mean is applied. The second step is the calculation of the indices of higher aggregates such as classes, divisions, subsections, sections and overall index using the Laspayres's formula for the weighted arithmetic mean.

Publikuje Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, 71000 Sarajevo, Zelenih beretki 26
Published by the Agency for Statistics of the Bosnia and Herzegovina, 71000 Sarajevo, Zelenih beretki 26

Telefon/Phone: +387 (33) 911 911 | Telefaks/Telefax: +387 (33) 220 622
Elektronska pošta/E-mail: bhas@bhas.gov.ba | Internetska stranica/Web site: www.bhas.gov.ba

Odgovorne osobe/Responsible persons:

Ivana Tavra-Čolo, pomoćnica direktorice za ekonomske statistike
Ivana Tavra-Čolo, Assistant Director of Economic Statistics

Vesna Ćužić, direktorica
Vesna Ćužić, Director

Saopćenje priredili: Rubina Ligata i Selma Husković
Prepared by: Rubina Ligata and Selma Husković

 Razmislite o očuvanju okoliša prije štampanja dokumenta.
Please consider the environment before printing this document.